

Identifying and prioritizing the main factors affecting the attractiveness of investing in knowledge-based economic enterprises

Rasoul Ostadi¹ | MohammadMahdi Mohtadi²

Abstract

Considering the importance of knowledge-based economy and providing the essentials for the development of knowledge-based economic enterprises, the purpose of this research is to identify and prioritize the basic factors affecting the attractiveness of investing in knowledge-based economic enterprises. The current research is applied in terms of objective, exploratory in terms of the nature of the research, and in terms of the approach, it is a mixed research type (qualitative to quantitative). In this research, the data obtained from interviews with 10 specialists and managers of companies active in the knowledge-based field were analyzed using thematic analysis method. Then, in the quantitative stage, the identified factors were prepared in the form of a questionnaire and distributed among the managers of knowledge-based enterprises in the northwest region of the country; In the next step, the results of the questionnaires were ranked using the pairwise comparison technique. The results of the pairwise comparison technique showed that the legal-political factors, marketing and the essence of technology were ranked as the first to third priority, and the financial-economic and managerial factors were ranked next. The factors of supporting laws and regulations and infrastructure were also recognized as the least important factor. The results showed that legal and legal factors are much more important than short-term support, even infrastructural.

Keywords: attraction, investment, Knowledge-based economic enterprise

2

Vol. 4
Summer 2023

Research Paper

Received:
12 February 2024
Revised:
12 June 2024
Accepted:
12 June 2024
Published:
26 June 2024
P.P: 105-128

ISSN: 2717-1809
E-ISSN: 2717-199x

DOR: 20.1001.1.27171809.1403.5.2.4.3

1. Corresponding author: Researcher of Future Studies Department, Hazrat Wali Asr (AS) Research Institute, Imam Hossein (AS) University, Tehran, Iran. rslostadi@ihu.ac.ir

2. Assistant Professor, Department of Systems Management, Faculty of Management and Planning, Imam Hossein University, Tehran, Iran.

This article is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution Non-Commercial (CC-BY-NC) license.

سال پنجم
تابستان ۱۴۰۳

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۲/۱۱/۲۳

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۳/۰۳/۲۳

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۳/۰۳/۲۳

تاریخ انتشار:

۱۴۰۳/۰۴/۰۶

صص: ۱۲۸-۱۰۵

شاپا چاپی: ۲۷۱۷-۱۸۰۹
الکترونیکی: ۲۷۱۷-۱۹۹

DOR: 20.1001.1.27171809.1403.5.2.4.3

۱. نویسنده مسئول: پژوهشگر گروه آینده پژوهی، پژوهشکده حضرت ولی عصر(ع)، دانشگاه جامع امام حسین(ع)، تهران، ایران.

rslostadi@ihu.ac.ir

۲. استادیار گروه مدیریت سیستم ها، دانشکده مدیریت و برنامه ریزی، دانشگاه جامع امام حسین(ع)، تهران، ایران.

این مقاله یک مقاله با دسترسی آزاد است که تحت شرایط و ضوابط مجوز (CC BY-NC) Creative Commons Attribution Non-Commercial (CC BY-NC) توزیع شده است.

شناسایی و اولویت بندی عوامل اساسی مؤثر بر جذابیت سرمایه گذاری در بنگاه های اقتصادی دانش پایه

رسول استادی^۱ | محمد مهدی مهتدی^۲

چکیده

باتوجه به اهمیت اقتصاد دانش بنیان و فراهم کردن ملزومات توسعه بنگاه های اقتصادی دانش پایه، هدف از این تحقیق شناسایی و اولویت بندی عوامل اساسی مؤثر بر جذابیت سرمایه گذاری در بنگاه های اقتصادی دانش پایه می باشد. پژوهش حاضر از بعد هدف کاربردی و از لحاظ ماهیت پژوهش، اکتشافی و از لحاظ رویکرد از نوع پژوهش ترکیبی (کیفی به کمی) است. در این پژوهش داده های حاصل از مصاحبه با ۱۰ نفر از متخصصان و مدیران شرکت های دانش بنیان با استفاده از روش تحلیل مضمون تحلیل گردیدند. سپس در مرحله کمی عوامل شناسایی شده بصورت پرسشنامه تنظیم و بین مدیران بنگاه های دانش بنیان منطقه شمال غرب کشور توزیع شد؛ در مرحله بعدی نتایج پرسشنامه ها با تکنیک مقایسات زوجی رتبه بندی شدند. نتایج تکنیک مقایسات زوجی نشان داد که عوامل حقوقی - سیاسی، بازاریابی و ذات فناوری به عنوان اولویت اول تا سوم و عوامل مالی - اقتصادی، مدیریتی، در رتبه های بعدی قرار گرفتند. عوامل قوانین و مقررات حمایتی و زیرساختی نیز بعنوان کم اهمیت ترین عامل شناخته شدند. نتایج نشان داد که عوامل حقوقی و قانونی خیلی مهمتر از حمایت های کوتاه مدت حتی زیرساختی شناخته شده است.

کلیدواژه ها: جذابیت، سرمایه گذاری، بنگاه اقتصادی دانش پایه

مقدمه و بیان مسئله

توسعه اقتصادی یکی از اهدافی است که توسط اکثر کشورها، از جمله ایران به شدت دنبال می‌شود. براین اساس، تکیه بر افزایش کمی و کیفی عوامل تولید برای رشد و توسعه پایدار، همواره مدنظر همه کشورها بوده است. رنج کمبود سرمایه به عنوان عامل تولیدی مهم، مانعی جدی بر راه توسعه و پیشرفت کشورهای در حال توسعه محسوب می‌شود. سرمایه‌گذاری به عنوان نیروی محرکه رشد اقتصادی یک کشور لازمه توسعه اقتصادی است و موجب افزایش درآمد، افزایش تولید، افزایش ارزش افزوده، افزایش اشتغال و غیره می‌شود (رهبر و همکاران، ۱۳۸۶). مقوله سرمایه و سرمایه‌گذاری در فرایند توسعه اقتصادی از اهمیت ویژه و بنیادی برخوردار بوده، بر این اساس دولت‌ها برای دستیابی به یک اقتصاد پیشرفته و پویا توجه لازم را به آن از طریق، وضع و اعمال قوانین و مقررات خاص، ایجاد بسترها و بهبود زیر ساخت‌های لازم، استفاده بهینه از منابع، امکانات، ظرفیت‌ها، توانمندی‌ها و به کارگیری مدیریت اصولی و علمی و منطقی معطوف می‌دارند تا بدین وسیله موجبات تحول و پیشرفت کشور و جوامع را فراهم آورند (دودانگی، ۹۵).

در دنیای مدرن کنونی، صنایع کوچک با مشخصات مخصوص به خود در متغیرهای مختلف و مهمی چون رشد اقتصادی رقابت و همچنین حل بحران بیکاری همه گیر، اثرات قابل توجهی دارند (ملکی نژاد، ۸۶). از نظر سازمان توسعه و همکاری اقتصادی، اقتصاد دانش بنیان اقتصادی است که مستقیماً بر اساس تولید، توزیع و مصرف دانش شکل گرفته باشد و سرمایه‌گذاری در دانش و صنایع دانش پایه مورد توجه خاص قرار گیرد (معمارنژاد، ۸۴). یکی از ابعاد تجاری سازی دانش ایجاد شرکت‌های دانش بنیان است. بنا به قانون حمایت از شرکت‌ها و موسسات دانش بنیان و تجاری سازی نوآوری‌ها و اختراعات مصوب ۱۳۸۹ مجلس شورای اسلامی، شرکت‌ها و موسسات دانش بنیان، شرکت یا موسسه خصوصی و یا تعاونی است که به منظور هم افزایی علم و ثروت، توسعه اقتصاد دانش محور، تحقق اهداف علمی و اقتصادی (شامل گسترش و کاربرد اختراع و نوآوری) و تجاری سازی نتایج تحقیق و توسعه (شامل طراحی، تولید کالا، خدمات) در حوزه فناوری‌های برتر و با ارزش افزوده فراوان به ویژه در تولید نرم افزارهای مربوط تشکیل می‌شود. در حوزه دانشگاهی، شرکت دانش بنیان به شرکتی گفته می‌شود که از ۱ تا ۱۰۰ درصد سهام آن متعلق

به یک دانشگاه یا واحد پژوهشی و یا از ۵۱ تا ۱۰۰ درصد آن متعلق به اعضای هیئت علمی دانشگاه ها یا واحدهای پژوهشی باشد. شرکت های دانش بنیان دانشگاهی، شرکت های کارآفرین دانش محور یا فناوری محور هستند که نقش اساسی و ویژه ای را در توسعه صنایع با فناوری بالا بازی می کنند و زمینه بازارهای جدید را فراهم می کنند (پاوو^۱، ۲۰۱۳).

مزیت رقابتی شرکت های دانش بنیان، نوآوری در فناوری است. این شرکت ها توانمندی ویژه ای در استفاده از فناوری برای رشد سریع دارند. فعالیت شرکت های دانش بنیان به عنوان موتور توسعه اقتصادی کشورهای در حال توسعه مطرح بوده و به عنوان منشأ اصلی اشتغال زایی و تسهیل محیط کارآفرینی بر شمرده شده است و دارای پتانسیل تسریع در خلاقیت، نوآوری و گشایش فرصت های تجاری سازی نوین به شمار می روند. توجه به مزیت شبکه شرکت های دانش بنیان برای کاهش وابستگی ها علاوه بر خودباوری، به خودکفایی در کشور نیز کمک می کند و در محیط نوآور و ریسک پذیر، می تواند برای اهداف اقتصاد مقاومتی مؤثر باشد (مرادی و همکاران، ۹۴).

جذابیت سرمایه گذاری مقصد اصلی اعتبارات است؛ یعنی هر بازار و صنفی جذابیت داشته باشد نقدینگی بدان جهت حرکت می کند. وظیفه اصلی سیاست گذار شناخت و تدوین سیاست هایی است که جذابیت جذب نقدینگی و سرمایه انسانی را به سمت آن بازار را داشته باشد. این پژوهش به دنبال این است که از خبرگان و مدیران بنگاه های دانش بنیان این عوامل را استخراج و تبیین کند تا در تعیین مقصد نقدینگی کشور به سمت اقتصاد دانش بنیان به سیاست گذاران نقشه راهی نشان دهد.

تحقیقات مختلفی در خصوص عوامل مؤثر بر جذب سرمایه صورت گرفته است (درویش متولی و همکاران، ۱۳۹۱). اما در خصوص عوامل مؤثر بر جذابیت سرمایه گذاری در بنگاه های اقتصادی دانش پایه تحقیقی انجام نشده است. بر این اساس تحقیق حاضر به دنبال این است که به دو سوال اساسی زیر پاسخ دهد:

عوامل اساسی مؤثر بر جذابیت سرمایه گذاری در بنگاه های اقتصادی دانش پایه کدام اند؟ و هر یک از این عوامل از لحاظ میزان تأثیر گذاری بر جذابیت سرمایه گذاری از چه اولویتی برخوردارند؟

1. Paavo

مبانی نظری پژوهش

سرمایه‌گذاری

سرمایه‌گذاری یکی از مهم‌ترین متغیرهای کلان در اقتصاد محسوب می‌شود و تحت تأثیر عوامل متعدد مانند متغیرهای پولی و مالی، سیاسی و ساختاری قرار دارد. تقریباً اکثر اقتصاددانان، بی‌توجه به مکتب و دیدگاه فکری خود، بر تمرکز و تشکیل سرمایه به‌مثابه مهم‌ترین عامل تعیین‌کننده رشد و توسعه اقتصادی تأکید زیادی داشته‌اند (دودانگی، ۱۳۹۵).

اقتصاددانان کلاسیک معتقدند که تمرکز سرمایه به‌مثابه کلیدی برای توسعه اقتصادی است و برای تمرکز سرمایه نیاز به پس‌انداز بیشتر وجود دارد. به عقیده کلاسیک‌ها انگیزه سودجویی عامل اصلی سرمایه‌گذاری‌ها است و هر چه نرخ سود بالاتر باشد میزان تمرکز سرمایه و در نتیجه سود بیشتر خواهد بود (قره‌باغیان، ۱۳۷۲). کینز معتقد بود که سرمایه‌گذاری از پارامترهای اصلی در تقاضای کل بوده و افزایش سرمایه‌گذاری باعث افزایش تقاضای کل و افزایش درآمد ملی می‌شود (تقوی، ۱۳۸۲). در تئوری نئوکلاسیک، سرمایه‌گذاری صرفاً تمرکز بر تعیین حجم سرمایه بهینه است و متغیر مهم و اساسی در تعیین حجم سرمایه بهینه، ارزش حقیقی سرمایه نسبت به نرخ دستمزد حقیقی است. در تئوری توپین نیز فرض بر این است که موجودی مطلوب سرمایه و سرمایه‌گذاری به طور مثبت با q (که برابر نسبت ارزش بازاری دارایی‌های موجود بر هزینه جایگزینی دارایی‌های بنگاه است) رابطه دارد. تئوری و این نکته را در نظر می‌گیرد که بنگاه خود می‌تواند انتخاب کند که در کارخانه و ماشین‌آلات سرمایه‌گذاری کند یا در بخش مالی سرمایه خود را به جریان اندازد (برانسون^۱، ۱۳۸۱).

جذابیت سرمایه‌گذاری

پرا^۲ (۲۰۱۰) جذابیت‌های سرمایه‌گذاری را موقعیت‌های منحصربه‌فردی می‌داند که سرمایه‌گذاران را به جستجو و کنکاش جهت یافتن پروژه‌های با بازدهی شخصی و اجتماعی بالا تشویق می‌کند (پرا، ۲۰۱۰). همچنین طبق نظر جنسن^۳ (۱۹۶۸) جذابیت‌ها و قابلیت‌های سرمایه‌گذاری در تأمین مالی، تعیین خط مشی مالی و نیز در نگهداری میزان وجوه مازاد نقش مهمی را بازی می‌کند.

1. Branson
2. Operea
3. Jensen

به استناد این نظریه، از شرکتی که جذابیت‌های سرمایه‌گذاری پایینی برخوردار است، انتظار می‌رود که جریان‌های نقد آزاد بالایی داشته باشد. زیرا هر چه جذابیت‌های سرمایه‌گذاری (بالفعل و بالقوه) افزایش پیدا کند، اکثر وجوه مازاد در جهت افزایش ثروت سهامداران و سرمایه‌گذاران از طریق سرمایه‌گذاری در فرصت‌های موجود مورد استفاده قرار می‌گیرد و افزایش در میزان سرمایه‌گذاری از محل وجوه مازاد منجر به کاهش این وجوه خواهد شد (سانجی و مارک^۱، ۱۹۹۹). در تعریفی دیگر از ابر و گدفرد^۲ (۲۰۱۰) جذابیت‌های سرمایه‌گذاری را به عنوان نیروهای محرکی بیان می‌کند که علاوه بر ایجاد انگیزه و علاقه در سرمایه‌گذاران، پاداشی برای آنان نیز محسوب می‌شود.

بنگاه اقتصادی دانش پایه

بنگاه یا مؤسسه دانش‌بنیان، شرکت و مؤسسه حقوقی است که با ایجاد کسب و کار دانش‌محور به منظور تبدیل پایدار دانش به ثروت تشکیل شده و فعالیت‌های اقتصادی آن مبتنی و همراه با فعالیت‌های تحقیق و توسعه در زمینه‌های فناوری‌های نو و پیشرفته است و به توسعه اقتصاد دانش‌محور در جامعه کمک می‌کند. کسب و کار دانش‌بنیان یک هویت حقوقی عموماً خصوصی است که مهم‌ترین دارایی آن دارایی فکری است. در کسب و کارهای دانش‌بنیان، تحقیق و توسعه یک کار مقطعی و یکبار برای همیشه نیست؛ بلکه یک فرایند همیشگی و پویا است (مهدوی و همکاران، ۱۳۹۰). در عصر حاضر، پایدارترین رشد اقتصادی در جهان مربوط به اقتصادهای دانایی‌محور است، گفتنی است در اقتصاد مبتنی بر دانش، بنگاه‌های اقتصادی دانش‌بنیانی نقش مهمی در رشد اقتصادی ایفا می‌کنند (فخاری و همکاران، ۱۳۹۲). این شرکت‌ها به خصوص در مناطقی که صنایع به شکل سنتی مشغول می‌باشند، نقش حیاتی برای توسعه اقتصادی خواهند داشت (گورمان و ام سی گارسی^۳، ۲۰۰۶).

1. Sanjay & Mark
2. Abor & Godfred
3. Gorman & McCarthy

پیشینه پژوهش

خطیب و همکاران (۱۴۰۲) در مقاله‌ای تحت عنوان تبیین عوامل مؤثر بر سرمایه‌گذاری طرح‌های فناورانه در مرحله رشد با تاکید بر نظام بانکی، به پنج عامل رسیدند که به ترتیب اهمیت ویژگی شرکت فناورانه، ویژگی محصول، خرد، ویژگی های تیم، کلان می باشند.

تبریزی و همکاران (۱۴۰۲) در مقاله‌ای تحت عنوان طراحی مدل ساختاری تفسیری عوامل مؤثر بر سرمایه‌گذاری خطرپذیر در اکوسیستم کارآفرینی پارک علم و فناوری دانشگاه آزاد اسلامی، به ۶ مضمون دست یافتند که این ۶ عامل عبارتند از: ویژگی‌های فردی مدیران، ماهیت پروژه، و عوامل محیطی که به عنوان عوامل اثر گذار هستند.

نعیمی و زراعت‌گری (۱۴۰۱) در مقاله‌ای تحت عنوان بررسی عوامل تعیین‌کننده سرمایه‌گذاری مخاطره‌آمیز در بورس اوراق بهادار، حجم سرمایه‌گذاری، میزان صادرات، مالیات شرکت، شاخص افشا، شاخص حاکمیت قانون، تنوع‌گرایی صنعت، تنوع‌گرایی مراحل چرخه عمر شرکت، نوع مالکیت، تعداد بخش‌ها و شرکت‌های تابعه، سرمایه‌گذاری شرکت، اندازه شرکت و سن شرکت را به عوامل تعیین‌کننده عنوان کردند.

شاو و سان^۱ (۲۰۲۱) در بررسی تسهیل مالی سرمایه‌گذاری خطرپذیر برای شرکت‌های نوپا استفاده از سرمایه اجتماعی، سه بعد سرمایه اجتماعی شامل ساختاری، شناختی و رابطه‌ای را در نظر گرفتند. نتیجه گرفتند که ابعاد شناختی و ساختاری بر خلاف رابطه‌ای سرمایه‌گذاری مشترک را بهتر می‌کند. و بعد اینکه ارتباط متقابل بین سه بعد سرمایه‌ی اجتماعی و مکانیسم‌های تاثیر آنها بر تامین مالی باعث افزایش کارآفرینی شد.

پالیزدار و همکاران (۱۳۹۷) در ارزیابی عوامل رفتاری و محیطی مؤثر در جذب سرمایه‌گذار خطرپذیر در بنگاه‌های دانش‌بنیان نشان داد که عملکرد مدیریت در بنگاه‌های دانش‌بنیان عامل اصلی موفقیت آنها است.

فروغی‌فر و همکاران (۱۳۹۹) در مقاله‌ای تحت عنوان طراحی الگوی جذابیت سرمایه‌گذاری مناطق آزاد ایران، شاخص‌های تقاضا، رقابت‌پذیری، سهولت کسب و کار، جذابیت سرمایه‌گذاری و تجربه خرید را به عنوان مهمترین عوامل عنوان شده‌اند.

1. Shao & Sun

فرح بخش و همکاران (۱۳۹۴) در مقاله‌ای تحت عنوان شناسایی و اولویت بندی جذابیت های سرمایه گذاری در صنایع تبدیلی کشاورزی در استان لرستان، به این نتیجه رسیدند که مهمترین جذابیت های شناسایی شده در صنایع تبدیلی کشاورزی در استان لرستان به ترتیب عبارتند از: سرمایه انسانی، موقعیت جغرافیایی، تنوع اقلیمی، وجود بازار مصرف و امنیت.

حسن پور و جوربنیان (۱۳۹۴) در مقاله‌ای تحت عنوان بررسی رابطه بین اوراق مشارکت با میزان جذابیت سرمایه گذاری در بورس اوراق بهادار تهران، به این نتیجه رسیدند که برای جذابیت بورس اوراق بهادار، انتشار و عرضه اوراق مشارکت تأثیری ندارد.

انواری رستمی و لاری سمنانی (۱۳۸۶) در مقاله‌ای تحت عنوان بررسی ارتباط میزان سرمایه گذاری در سپرده های بانکی و اوراق مشارکت با میزان جذابیت سرمایه گذاری (نقدشوندگی و تشکیل سرمایه) در بورس اوراق بهادار تهران، به این نتیجه رسیدند که میزان جذابیت سرمایه گذاری در سپرده های بانکی و میزان جذابیت سرمایه گذاری در بورس اوراق بهادار تهران، ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد.

محمدزاده و یحوی دیزج (۱۳۹۶) در مقاله‌ای تحت عنوان "تأثیر آزادی اقتصادی بر جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی در کشورهای منتخب با رویکرد گشتاورهای تعمیم یافته" نشان داد که شاخص های آزادی اقتصادی تأثیر مثبت و معنی داری بر روی جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی داشته است. همچنین تأثیر مثبت و معنی داری شاخص سرمایه انسانی، وجود منابع طبیعی و زیر زمینی، شاخص حکمرانی خوب و تحقیق و توسعه بر جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی کشورها داشته است.

کاظمی و همکاران (۱۳۹۲) در مقاله‌ای تحت عنوان "شناسایی و اولویت بندی عوامل موثر بر جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی با استفاده از تکنیک TOPSIS" و با هدف بررسی عوامل موثر بر جذب سرمایه خارجی پرداختند. این تحقیق با روش TOPSIS انجام گرفت. و جامعه آماری پژوهش اساتید دانشگاه و مسولین و کارشناسان سرمایه گذاری و اقتصادی دستگاه های اجرایی امور اقتصادی و دارایی، استانداری، صنعت معدن و تجارت، اتاق بازرگانی استان یزد که به تعداد ۳۹ نفر می باشند. نتایج حاصل از رتبه بندی ۳۳ عامل را شناسایی شده، به ترتیب اولویت نرخ ارز، امنیت سرمایه گذاری، نرخ انتظاری بازگشت سرمایه، وجود سیاست های حمایتی دولت از

سرمایه‌گذاری خارجی، امکان نقل و انتقال آزادانه سرمایه و وجود زیرساخت‌های اقتصادی نظیر جاده، انرژی، بنادر، اینترنت و... می‌باشد.

در بررسی پیشینه مربوط به سرمایه‌گذاری، تجاری‌سازی و موفقیت بنگاه‌های اقتصادی دانش-پایه به موارد زیر می‌توان اشاره کرد:

در تحقیقات مرادی و همکاران (۱۳۹۴) و چورف و اندرسون^۱ (۲۰۰۶) که بر روی عوامل موفقیت شرکت‌های دانش‌بنیان کار کرده بودند، به این نتایج رسیدند که مرادی و همکاران (۱۳۹۴) در موفقیت شرکت‌های دانش‌بنیان سه عامل فردی، سازمانی و محیطی را دخیل دانستند که عامل محیطی، شامل سرمایه‌گذاری بخش دولتی و خصوصی و... را بعنوان مهمترین عامل عنوان کردند و چورف و اندرسون (۲۰۰۶) عوامل کارآفرینی، استراتژی، بازاریابی، فناوری و محصول، مدیریت منابع مالی و عوامل محیطی را بعنوان عوامل موفقیت شرکت‌های دانش‌بنیان شناسایی کردند. آقاجانی و همکاران (۱۳۹۴) نیز در مقاله‌ی خود که عوامل مؤثر بر تجاری‌سازی محصولات دانش‌بنیان را مورد بررسی قرار داده بودند به این نتیجه رسیدند که عوامل مدیریت، تکنولوژی نوآورانه، نیاز مشتری و حمایت‌های دولت دارای بالاترین اهمیت بودند که در بین آنها عامل تکنولوژی بعنوان پراهمیت‌ترین شناخته شد.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نوع تحقیقات کاربردی، اکتشافی و ترکیبی به صورت کیفی به کمی بود. در مرحله کیفی، جمع‌آوری داده‌ها به وسیله مصاحبه نیمه‌ساخت یافته از خبرگان بوده و تحلیل این داده‌ها با استفاده از روش تحلیل مضمون انجام شده است. در این پژوهش به شناسایی مقوله‌های اصلی و فرعی مؤثر بر جذابیت سرمایه‌گذاری در بنگاه‌های اقتصادی دانش‌پایه پرداخته شد. تحلیل مضمون یک راهبرد تقلیل و تحلیل داده‌هاست که توسط آن داده‌های کیفی تقسیم‌بندی، طبقه‌بندی، تلخیص و بازسازی می‌گردند. تحلیل مضمون اصولاً یک راهبرد توصیفی است که یافتن الگوها و مفاهیم مهم را درون مجموعه داده‌های کیفی تسهیل می‌کند (گیون^۲، ۲۰۰۸).

1. Chorev & Anderson
2. Given

در مرحله کمی پژوهش، عوامل کلی که در مرحله کیفی با روش نیمه ساختاریافته استخراج شده بودند به صورت جداگانه در پرسش نامه مقایسات زوجی به ۱۰ خبره (همان خبرگان مصاحبه شونده) بصورت نمونه گیری هدفمند و در دسترس انتخاب شده اند، داده شده و رتبه بندی شدند. نرخ ناسازگاری داده های مستخرج از پرسشنامه مقایسه زوجی ۰/۰۵ می باشد از آنجا که نرخ ناسازگاری کمتر از ۰/۱ می باشد، سازگاری ماتریس مورد تایید بوده و قابل قبول می باشد، لذا می توان پایایی این ابزار را تضمین نمود.

جدول ۱. مشخصات جمعیت شناختی خبرگان حاضر در مصاحبه و پرسشنامه

مدرك تحصیلی	تعداد خبره مورد هدف	نوع خبره
هر ۶ خبره مدرک دکتری مدیریت یا اقتصاد بودند.	۶	علمی - دانشگاهی
۳ کارشناسی ارشد و ۱ دکتری	۴	مدیران بنگاه های اقتصادی دانش پایه

یافته های پژوهش

در این بخش داده های حاصل از مصاحبه با خبرگان، با استفاده از روش تحلیل مضمون مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. متن مصاحبه ها چندین بار مطالعه و مرور شد. سپس اطلاعات داده ای به واحدهای معنایی در قالب جملات و پاراگراف های مرتبط با معانی اصلی تقسیم شدند. این واحدها خود چندین بار مرور و سپس کدهای مناسب هر واحد نوشته و کدها بر اساس مصاحبه ها تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافت. ملاک دستیابی به اشباع نظری، رسیدن به تکرار در کدهای استخراجی بود. در مرحله کد گذاری باز ۵۱ کد شناسایی شد در نهایت در کد گذاری محوری ۷ طبقه اصلی شناسایی شدند.

جدول ۱. تحلیل مضمون کیفی

توصیف مضمون	نمونه نقل قول های مهم	کد گذاری
قوانین بیمه ای جهت پذیرش ریسک مالی توسعه	در این حوزه کاری باید ریسک کار بیمه شود.	P1
ثبات نرخ ارز و سیاست های ارزی	نوسان نرخ ارز کار تولیدی و شرکت های دانش بنیان را تحت تأثیر قرار می دهد.	P2

جدول ۱. تحلیل مضمون کیفی

کدگذاری	نمونه نقل قول‌های مهم	توصیف مضمون
P3	بانک‌ها باید تسهیلات مناسب و سود کم درصد بدهند.	تسهیلات بانکی مناسب
P4	ایده‌ای که داده می‌شود دولت باید تضمین امنیت مقابل سرقت علمی را بدهد.	امنیت فناوری و ایده
P5	میزان بازده سرمایه‌گذاری شرکت در جذب سرمایه‌گذار مؤثره.	بازده سرمایه‌گذاری
P6	نرخ تورم بالا سرمایه‌گذاری در این شرکت‌ها را در خطر می‌اندازد.	نرخ تورم پایین
P7	منطقه‌ای که دارای شرایط خاص و مزیت‌های جالبی برای سرمایه‌گذار باشد جذاب است.	مزیت منطقه‌ای
P8	سرمایه‌گذار باید از امنیت سرمایه‌گذاری خود در این حوزه اطمینان داشته باشد.	امنیت سرمایه‌گذاری
P9	دولت باید تعرفه کالاهایی که مشابه محصولات شرکت-های دانش‌بنیان است را طوری اعمال کند تا بتوان رقابت کرد.	تعرفه واردات کالاهای مشابه
P10	معاف شدن کامل از مالیات‌ها برای کاهش هزینه‌ها	حمایت‌های مالیاتی
P11	دولت در برگزاری و شرکت‌کردن شرکت‌ها در نمایشگاه‌ها امتیازات و تسهیلات بدهد.	تسهیلات جهت شرکت در نمایشگاه‌های ملی و بین‌المللی
P12	تهیه طرح اولیه ایده‌آور و مدیر شرکت می‌تواند در آشنایی کامل و مناسب سرمایه‌گذار مؤثر باشد.	تهیه طرح مطالعاتی و امکان‌سنجی
P13	سیاست‌های کلی و حمایتی از شرکت‌های دانش‌بنیان به وجود بی‌آوردند تا برای سرمایه‌گذار جذاب باشد.	سیاست‌های حمایتی از سرمایه‌گذاری
P14	نوآوری محصول در جهان برای سرمایه‌گذار چه داخلی چه خارجی جذاب است.	میزان نوآوری بودن فناوری در جهان
P15	برای محصولات، یارانه ویژه دولت اتخاذ کند تا مردم توان خرید بالایی داشته باشند.	یارانه ویژه محصولات نوآورانه
P16	دولت در هزینه‌های بیمه‌ای شرکت‌ها، تخفیفات و	حمایت‌های بیمه‌ای

جدول ۱. تحلیل مضمون کیفی

کدگذاری	نمونه نقل قول های مهم	توصیف مضمون
	امتیازات بدهد.	
P17	نبود ثبات در قوانین مربوط به تولید و... موجب می شود سرمایه گذار ریسک نکند و وارد این عرصه نشود.	ثبات قوانین و مقررات
P18	دادن نیازهای تحقیقاتی صنایع و وزارتخانه ها به محققان می تواند به علت کم ریسک بودن سرمایه گذار را جذب کند.	هدفمند بودن ایده ها (ارائه نیازها از سوی دولت و صنایع)
P19	برای مواد اولیه محصولات دانش بنیان معافیت های گمرکی اعمال شود.	معافیت های گمرکی
P20	بورس ویژه برای محصولات دانش بنیان ایجاد شود تا عرضه شوند و با شرکت های بزرگ در بورس رقابت نکنند.	حمایت ویژه از ورود به بورس
P21	دانشگاه ها و حمایت های آنها برای سرمایه گذاران جذاب است.	سیاست حمایتی دانشگاه ها یا برند دانشگاهی
P22	معافیت های سربازی برای فارغ التحصیلان جوان در سرمایه گذاری در این حوزه جذابیت بیشتری دارد.	معافیت سربازی
P23	نوآوری محصول در کشور برای سرمایه گذار جذاب است.	میزان نوآور بودن فناوری در کشور
P24	برای صادرات محصولات تسهیلات و کمک هایی به شرکت ها شود.	تسهیل صادرات محصولات دانش بنیان
P25	جذابیت محصول برای سرمایه گذار می تواند سرمایه را به این محصول بکشاند.	میزان جذاب بودن فناوری
P26	شناخت بازار آینده این محصول که توانایی گرفتن بازار را داشته باشد برای سرمایه گذار اهمیت دارد.	اندازه بازار بالقوه
P27	بروکراسی اداری و سخت بودن کارهای اداری در کشور جذابیت را برای سرمایه گذاران گرفته است.	تسهیل روند اداری و کاهش بروکراسی اداری
P28	طرح هایی برای تشویق سرمایه گذاران در امور مالی ایجاد کنند.	مشوق های مالی

جدول ۱. تحلیل مضمون کیفی

کدگذاری	نمونه نقل قول‌های مهم	توصیف مضمون
P29	جذاب بودن محیط شرکت‌ها و منطقه تا حدودی می‌تواند سرمایه‌گذار را جذب کند.	جذابیت محیط سرمایه‌گذاری
P30	قوانینی در مجلس برای تضمین بازده سرمایه برای سرمایه‌گذاران طرح شود.	قوانین حمایتی در راستای تضمین بازده سرمایه‌گذاری
P31	واردات محصولات مشابه باید با مدیریت و سازماندهی شده انجام پذیرد تا شرکت‌های داخلی ضربه نخورند.	نظارت بر واردات محصولات مشابه دانش‌بنیان
P32	بعضی قوانین که شرکت‌های تولیدی و دانش‌بنیانی را در دردمر می‌اندازند، باید حذف شوند. این قوانین دست‌وپاگیر عامل دورشدن سرمایه‌گذار می‌شود.	حذف قوانین دست‌وپاگیر شرکت‌های کوچک و متوسط
P33	تعریفی کامل از اهداف و عملیات‌های شرکت می‌تواند در روشن‌بینی سرمایه‌گذار مؤثر باشد.	تعریف دقیق اهداف و کارکردها
P34	ایجاد آزمایشگاه‌های پیشرفته و ارزان برای ایده‌آوران و دادن کارگاه و دفتر می‌تواند سرمایه‌گذار ایده را در این کار مجذوب کند.	تأمین محل استقرار شرکت‌ها و امکانات آزمایشگاهی اختصاص‌یافته در منطقه مدنظر
P35	وجود نیروی کار خلاق و با تحصیلات سرمایه‌گذاری را جذاب‌تر کرده است.	سرمایه انسانی کارا و خلاق
P36	شناخت بازار موجود محصول و اندازه این بازار برای سرمایه‌گذار اهمیت دارد.	اندازه بازار بالفعل
P37	دسترسی هدفمند و آسان به مواد اولیه چه داخلی و چه خارجی می‌تواند سرمایه‌گذار را در این امر مهم آسوده‌خاطر کند.	دسترسی به مواد خام اولیه
P38	میزان رشد بازار محصول در آینده در جذب سرمایه‌گذار مؤثر است.	پیش‌بینی رشد بازار
P39	دولت از انتقال فناوری‌های خاص از کشورهای توسعه‌یافته به شرکت‌های داخلی حمایت کند.	حمایت از انتقال فناوری
P40	شرکت باید ظرفیت تحقیق و توسعه را در برنامه داشته باشد و این امر موجب می‌شود سرمایه‌گذار نسبت به	ظرفیت تحقیق و توسعه

جدول ۱. تحلیل مضمون کیفی

کدگذاری	نمونه نقل قول های مهم	توصیف مضمون
	آینده این محصول امیدوار باشد.	
P41	باید بین ایده آور و سرمایه گذار یک قانون مشخصی وجود داشته باشد تا اختلافات قراردادی عامل جذب نشدن سرمایه نشود.	وجود قوانین حقوقی دقیق و روشن بین سرمایه گذار و شرکت دانش بنیان
P42	اینکه ایده آور، ایده بازار محور داشته باشد یا نه برای سرمایه گذار اهمیت زیادی دارد.	بازار محور بودن تکنولوژی
P43	باید امتیازات و مزیت های شرکت های دانش بنیان هم به نخبگان و هم به جامعه سرمایه داران به صورت شفاف و دقیق اطلاع رسانی شود.	تعریف دقیق و شفاف مزیت های شرکت های دانش بنیان و اطلاع رسانی مناسب در این خصوص
P44	امنیت منطقه در جذب سرمایه گذار تأثیر گذار است.	امنیت منطقه مورد نظر
P45	مدیر شرکت باید در جذب سرمایه گذار باید با اصول بازاریابی درست عمل کند.	بازاریابی درست در جذب سرمایه گذار
P46	محصولات دانش بنیانی برای تبلیغات رسانه ای در صداوسیما باید با تخفیفات برخوردار شوند تا هزینه ها کاهش و بین مردم آشنا تر شوند.	حمایت در بخش تبلیغات رسانه ای
P47	در بعد سیاسی نیز از شرکت های دانش بنیان باید حمایت شود تا مسئولان اقتصادی نیز به پشتوانه این حمایت، تقویت شوند.	حمایت سیاسی از شرکت های دانش بنیان
P48	هرچقدر ایده خلاقانه تر و نوآوری بالاتری داشته باشد جذابیت بالاتری برای سرمایه گذاران دارد.	میزان خلاقانه و نوآورانه بودن محصولات و خدمات
P49	خروجی مناسب در حوزه اجرایی شرکت می تواند سرمایه گذار را به خود جلب کند.	سازماندهی مناسب اجرایی
P50	قوانین و مقررات مربوط به تولید و دانش بنیان شفاف نیست و این شفافیت حتی باعث شده سازمان های دولتی نیز در کمک های خود کوتاهی کنند.	شفافیت قوانین و مقررات مربوطه و اطلاع رسانی دقیق در این زمینه
P51	مدیریت شرکت دانش بنیان باید خلاقانه باشد و کارآمدی داشته باشد.	مدیریت کارا و خلاق

عوامل مؤثر در هفت مضمون دسته‌بندی شدند که شامل مؤلفه‌های قوانین و مقررات حمایتی، مالی - اقتصادی، ذات فناوری، زیرساختی، مدیریتی، بازاریابی و حقوقی - سیاسی است. (جدول ۲).

جدول ۲. مضمون‌ها

مضمون	توصیف مضمون	کدها
مؤلفه‌های قوانین و مقررات حمایتی	تسهیلات بانکی مناسب، قوانین بیمه‌ای جهت پذیرش ریسک مالی پروژه، امنیت فناوری و ایده، حمایت‌های مالیاتی، تسهیلات جهت شرکت در نمایشگاه‌های ملی و بین‌المللی، سیاست حمایتی از سرمایه‌گذاری، حمایت‌های بیمه‌ای، معافیت گمرکی، حمایت ویژه از ورود به بورس، سیاست حمایتی دانشگاهها یا برند دانشگاهی، معافیت سربازی، تسهیل صادرات محصولات دانش بنیان، قوانین حمایتی در راستای تضمین بازده سرمایه - گذاری، یارانه ویژه محصولات نوآورانه، مشوق‌های مالی	p22.p21.p20.p19.p16.p13.p11.p4.p10.p1.P3 p28.p15.p30.p24
مؤلفه‌های مالی - اقتصادی	ثبات نرخ ارز و سیاست‌های ارزی، بازده سرمایه‌گذاری، نرخ تورم پایین، مزیت منطقه‌ای، امنیت سرمایه‌گذاری، تعرفه واردات کالاهای مشابه	p9.p8.p7.p6.p5.P2
مؤلفه‌های ذات فناوری	میزان نوآور بودن فناوری در جهان، میزان نوآور بودن فناوری در کشور، میزان جذاب بودن فناوری، حمایت از انتقال فناوری	p39.p25.p23.P14

جدول ۲. مضمون ها

مضمون	توصیف مضمون	کدها
مؤلفه های زیرساختی	تسهیل روند اداری و کاهش بروکراسی، جذابیت محیط سرمایه گذاری، تأمین محل شرکت ها و امکانات آزمایشگاهی، دسترسی به مواد خام اولیه، امنیت منطقه مورد نظر	p44,p37,p34,p29.P27
مؤلفه های مدیریتی	تهیه طرح مطالعاتی و امکان سنجی، هدفمند بودن ایده ها، تعریف دقیق اهداف و کارکردها، سرمایه انسانی کارا و خلاق، سازماندهی مناسب اجرایی، مدیریت کارا و خلاق	p51,p49,p35,p33,p18.P12
مؤلفه های بازاریابی	اندازه بازار بالقوه، نظارت بر واردات محصولات مشابه، اندازه بازار بالفعل، پیش بینی رشد بازار، ظرفیت تحقیق و توسعه، بازار محور بودن تکنولوژی، تعریف مزیت های دانش بنیان و اطلاع رسانی مناسب، بازاریابی درست در جذب سرمایه گذار، حمایت در بخش تبلیغات رسانه ای، میزان خلاقانه و نوآورانه بودن محصولات	p48,p46,p45,p43,p42,p40,p38,p36,p31.P26
مؤلفه های حقوقی - سیاسی	ثبات قوانین و مقررات، حذف قوانین دست و پاگیر شرکت های کوچک و متوسط، وجود قوانین حقوقی دقیق و روشن بین سرمایه گذار و شرکت، حمایت سیاسی، شفافیت قوانین و مقررات مربوطه و اطلاع رسانی دقیق در این زمینه	p50,p47,p41,p32.P17

براین اساس و با توجه به روش تحلیل مضمون، عوامل اساسی مؤثر بر جذابیت سرمایه گذاری در بنگاه های اقتصادی دانش پایه شناسایی شدند. شکل ۱ نمایی شماتیک از مدل نهایی پژوهش را در قالب یک نمودار نشان می دهد. بر این اساس، عوامل اساسی مؤثر بر جذابیت سرمایه گذاری در

شرکت‌های دانش‌بنیان در ۷ گروه دسته‌بندی شدند که شامل مولفه‌های قوانین و مقررات حمایتی، مالی-اقتصادی، ذات فناوری، زیرساختی، مدیریتی، بازاریابی و حقوقی-سیاسی بودند. برای ارزیابی پژوهش از معیارهای براون و کلارک^۱ (۲۰۰۶) استفاده شد و پرسش‌های زیر در کدگذاری‌ها مد نظر قرار گرفت.

جدول ۳. معیارهای ارزیابی تحلیل مضمون (کلارک و براون، ۲۰۰۶)

فرایند تحلیل مضمون	معیار ارزیابی
توصیف	۱. آیا داده‌ها در سطح مناسبی از تفصیل و دقت توصیف شده‌اند؟
کدگذاری	۲. آیا در فرآیند کدگذاری به هر قلم داده‌ها توجه یکسانی شده است؟ ۳. آیا مضامین از تعداد اندکی داده جذب شکل گرفته‌اند یا طی فرایند کدگذاری کامل جامع و فراگیر به دست آمده‌اند؟ ۴. آیا همه داده‌های مستخرج مرتبط با هر مضمون، جمع‌آوری شده است؟ ۵. آیا مضامین با یکدیگر مقایسه شده است و مجموعه داده‌های اصلی آنها را حمایت می‌کند؟ ۶. آیا مضامین دارای انسجام همخوانی و تمایز درونی هستند؟
تحلیل	۷. آیا داده‌ها، به جای این که صرفاً توصیف یا تشریح شوند تحلیل و تفسیر و تعبیر شده‌اند؟ ۸. آیا تحلیل‌ها و داده‌ها با یکدیگر همخوانی دارند؟ ۹. آیا تحلیل، حکایتی متقاعدکننده و به خوبی سازماندهی شده درباره داده‌ها و موضوع پژوهش است؟ ۱۰. آیا تعادل خوبی میان نوشته‌های تحلیلی و داده‌های مستخرج، برقرار است؟
نوشتن گزارش	۱۱- آیا مفروضات و رویکرد خاص تحلیل مضمون به طور آشکار تبیین شده است؟ ۱۲. آیا میان ادعای پژوهشگر مبنی بر کاری که انجام داده است با آن چه تحلیل‌ها نشان می‌دهد تناسب خوبی وجود دارد؟ آیا روش تحلیل معرفی شده با تحلیل گزارش شده همخوانی دارد؟ ۱۳. آیا زبان و مفاهیم به کار گرفته در گزارش با جایگاه معرفت‌شناسی تحلیل، همخوانی دارد؟ ۱۴. آیا پژوهشگر، نقش فعالی در فرآیند تحلیل ایفا می‌کند؟ آیا مضامین به خودی خود «ظهور» نمی‌کنند؟
کل فرایند	۱۵. آیا زمان کافی برای تکمیل همه مراحل تحلیل اختصاص یافته و تحلیل‌ها بدون عجله تهیه

1. Braun & Clark

اولویت بندی مؤلفه ها با تکنیک مقایسات زوجی

بعد از شناسایی و دسته بندی عوامل توسط خبرگان، اولویت بندی آنها با استفاده از روش ماتریس مقایسات زوجی انجام شد. پرسش نامه مقایسات زوجی ۷ عامل اصلی با استفاده از کدگذاری محوری داده ها تهیه شد و در اختیار ۱۰ نفر از خبرگان قرار گرفت. پس از تکمیل پرسشنامه توسط هر یک از افراد خبره، ماتریس مقایسات زوجی شناسایی شده که حاصل میانگین هندسی نظرات همه خبرگان است محاسبه گردید.

خروجی ها با استفاده از نرم افزار اکسل که قبل از ورود داده ها فرمول نویسی روی آن انجام شد، طبق جدول زیر ارائه می شود.

جدول ۴. رتبه بندی کلی عوامل

ردیف	عوامل	میانگین نظرات	وزن پیشنهادی
۱	حقوقی - سیاسی	۲۲,۴۸	۲۲,۰۰
۲	بازاریابی	۲۳,۴۶	۲۳,۰۰
۳	ذات فناوری	۱۴,۲۳	۱۴,۰۰
۴	مالی - اقتصادی	۱۱,۹۴	۱۲,۰۰
۵	مدیریتی	۱۸,۷۵	۱۹,۰۰
۶	زیرساختی	۶,۲۷	۶,۰۰
۷	قوانین و مقررات حمایتی	۲,۸۷	۳,۰۰

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

در این تحقیق با استفاده از روش تحلیل مضمون به شناسایی عوامل و مقوله‌های اساسی مؤثر بر جذابیت سرمایه‌گذاری در بنگاه‌های اقتصادی دانش‌پایه منطقه شمال غرب کشور پرداخته شد و ۷ عامل اصلی بعنوان عوامل اساسی مؤثر استخراج شدند و سپس با تکنیک مقایسات زوجی عوامل بر اساس پرسشنامه محقق ساخته که در اختیار خبرگان قرار گرفته بودند، رتبه‌بندی شدند. ۷ عامل اصلی که با تأیید خبرگان انجام شد به ترتیب اولویت شامل ۱. حقوقی-سیاسی ۲. بازاریابی ۳. ذات فناوری ۴. مالی - اقتصادی ۵. مدیریتی ۶. زیرساختی ۷. قوانین و مقررات حمایتی هستند.

مهم‌ترین عامل استخراج شده با روش مقایسات زوجی عوامل حقوقی - سیاسی بود که خود شامل ۵ مقوله ثبات قوانین، حذف قوانین دست و پا گیر، شفافیت قوانین مربوطه و اطلاع رسانی در این زمینه، شفافیت در قوانین مربوط به دانش‌بنیان، وجود قوانین حقوقی بین سرمایه‌گذار و شرکت دانش‌بنیان و حمایت سیاسی می‌باشد. این عامل با تحقیقات درویش متولی و همکاران (۱۳۹۱) قانونمندی و مسائل حقوقی را در جذب سرمایه مؤثر دانسته‌اند همخوانی دارد. و همچنین با تحقیقات خداپرست و کردی (۱۳۹۶) و موریس (۲۰۱۲) که عامل سیاسی را در جذب سرمایه تأثیرگذار دانسته‌اند نیز همخوانی دارد. دو پیشنهاد مهمی که می‌توان به این عامل داد این است که اول اینکه باید یک قانون حقوقی دقیق و مشخصی بین سرمایه‌آور و ایده‌آور مشخص شود تا اختلافات قراردادی بین طرفین وجود نداشته باشد. دوم اینکه با توجه به امتیازات مناسبی که دولت برای شرکت‌های دانش‌بنیان ایجاد کرده است باید در اطلاع‌رسانی آن بین نخبگان و سرمایه‌گذاران فعال‌تر باشد.

عامل بازاریابی نیز به‌عنوان دومین اولویت بین پاسخ‌دهندگان انتخاب شدند. مقوله‌های استخراج شده در حوزه بازاریابی شامل اندازه بازار بالقوه، بازاریابی درست در جذب سرمایه‌گذار، میزان خلاقانه و نوآورانه بودن محصولات و خدمات، بازار محور بودن تکنولوژی، حمایت در بخش تبلیغات رسانه‌ای، ظرفیت تحقیق و توسعه، اندازه بازار بالفعل، نظارت بر واردات محصولات مشابه، پیش‌بینی رشد بازار، تعریف دقیق و شفاف مزیت‌های شرکت‌های دانش‌بنیان و اطلاع‌رسانی مناسب در این خصوص است. این عامل با تحقیقات فرح‌بخش و همکاران (۱۳۹۴) که بازار مصرف

که معادل با بازار بالفعل مقوله های تحقیق می باشد را در جذابیت سرمایه گذاری و درویش متولی و همکاران (۱۳۹۱) که اطلاع رسانی و شفافیت قوانین مربوطه، محمدزاده و یحیوی دیزج (۱۳۹۶) که عامل ظرفیت تحقیق و توسعه، چورف و اندرسون (۲۰۰۶) عوامل بازاریابی و آفاجانی و همکاران (۱۳۹۴) میزان خلاقانه و نوآور بودن محصول را در جذب سرمایه گذاری مؤثر دانسته اند همخوانی دارد. دو پیشنهاد مهمی که می توان از بین پیشنهادها داد این است که دولت باید بر واردات محصولات مشابه دانش بنیان نظارت کند تا شرکت های دانش بنیان بتوانند رقابت عادلانه با محصولات وارداتی داشته باشند و همچنین دولت در تبلیغات محصولات دانش بنیان تخفیفات و امتیازات خاصی را در نظر بگیرد تا هزینه های فروش محصولات کاهش یابد.

سومین عامل مؤثر بر جذابیت سرمایه گذاری در بنگاه های اقتصادی دانش پایه عامل ذات فناوری است که شامل میزان جذاب بودن فناوری، میزان نوآور بودن فناوری در کشور، میزان نوآور بودن فناوری در جهان و حمایت از انتقال فناوری هستند. این عامل با تحقیقات چورف و اندرسون (۲۰۰۶) که فناوری را عامل موفقیت بنگاه های اقتصادی دانش پایه دانسته اند همخوانی دارد. در این عامل پیشنهاد را بیشتر می توان به ایده آوران و نخبگان مربوط دانست که نخبگان و ایده آوران باید بیشتر با مسائل و مشکلات کشور آشنا باشند و ایده ای را مطرح کنند که جذاب و نوآور باشد.

چهارمین عوامل مؤثر بر جذابیت سرمایه گذاری در بنگاه های اقتصادی دانش پایه، عامل مالی - اقتصادی است که شامل ثبات نرخ ارز و سیاست های ارزی، تعرفه واردات کالاهای مشابه، نرخ تورم پایین، امنیت سرمایه گذاری، بازده سرمایه گذاری و مزیت منطقه ای هستند. این عوامل با تحقیقات چورف و اندرسون (۲۰۰۶) عامل مالی را در موفقیت شرکت های دانش بنیان و کاظمی و همکاران (۱۳۹۲) نرخ ارز، امنیت سرمایه گذاری و بازگشت سرمایه را در جذب سرمایه گذاری تأثیرگذار دانسته اند، همخوانی دارد. پیشنهاداتی که می توان برای این عامل نام برد عبارت است از: دولت باید نقدینگی موجود در جامعه را به سمت تولید پربازده سوق دهد تا با کاهش تورم و نوسانات ارزی، پیشرفت و اعتماد سرمایه گذاران به آینده حوزه دانش بنیان افزایش یابد و اینکه تعرفه واردات محصولات مشابه دانش بنیان باید متناسب با قیمت تولید داخل باشد. به علت اینکه

تولید در کشور پرهزینه است باید محصول وارداتی نیز تعرفه بالایی داشته باشد تا توان رقابت برای شرکت دانش‌بنیان وجود داشته باشد.

پنجمین عوامل مؤثر بر جذابیت سرمایه‌گذاری در بنگاه‌های اقتصادی دانش‌پایه، عامل مدیریتی است که شامل هدفمند بودن ایده‌ها، سرمایه انسانی کارا و خلاق، تعریف دقیق اهداف و کارکردها، مدیریت کارا و خلاق، سازماندهی مناسب اجرایی و تهیه طرح مطالعاتی و امکان‌سنجی هستند. این عامل با تحقیقات فرح‌بخش و همکاران (۱۳۹۴) که سرمایه انسانی را در جذابیت سرمایه‌گذاری و محمدزاده و یحوی دیزج (۱۳۹۶) نیز سرمایه انسانی را در جذب سرمایه‌گذاری مؤثر دانسته‌اند همخوانی دارد. پیشنهاداتی که می‌توان برای این عامل عنوان کرد این است که دولت و صنایع باید نیازها و مشکلات خود را به دانشگاه‌ها و پارک‌های علم و فناوری برون‌سپاری کنند و این نهادها با اعلام عمومی نیازها و مشکلات، ایده‌آوران و نخبگان را به سمت این مسائل سوق دهند این مسئله باعث می‌شود شرکت ریسک‌پایینی داشته باشد و سرمایه‌گذار را به خود جلب کند. دوم اینکه باید به مدیران شرکت‌های دانش‌بنیان آموزش اصول مدیریت و بازاریابی را داد تا توان مدیریت آنها تقویت شود. چون شرکت با مدیریت قوی می‌تواند جذابیت را برای سرمایه‌گذاران خلق کند.

ششمین عوامل مؤثر بر جذابیت سرمایه‌گذاری در بنگاه‌های اقتصادی دانش‌پایه، عامل زیرساختی است که شامل دسترسی به مواد خام اولیه، تسهیل روند اداری و کاهش بروکراسی، امنیت منطقه موردنظر، تأمین محل استقرار شرکت‌ها و امکانات آزمایشگاهی اختصاص یافته ارزان و جذابیت محیط سرمایه‌گذاری است. این عامل با تحقیقات فرح‌بخش و همکاران (۱۳۹۴) که امنیت را در جذابیت سرمایه‌گذاری، درویش متولی و همکاران (۱۳۹۱) که زیرساخت‌ها و کاهش بروکراسی اداری و کاظمی و همکاران (۱۳۹۲) که زیرساخت‌های اقتصادی را مؤثر بر جذب سرمایه‌گذاری در شرکت‌های دانش‌بنیان دانسته‌اند همخوانی دارد. پیشنهاداتی که می‌توان برای این عامل ذکر کرد این است که دولت باید مجتمع‌های متمرکزی برای شرکت‌های دانش‌بنیان ایجاد کند تا همه‌ی ادارات و ارگان‌ها نمایندگان در آن مجتمع داشته باشند تا کارهای اداری این شرکت‌ها در کمترین زمان و آسان‌ترین شکل ممکن رفع شود. همچنین ایجاد یک سامانه

مخصوص برای ارتباط بین شرکت های دانش بنیان و فروشندگان چه داخلی و چه خارجی مواد اولیه، تا دسترسی این شرکت ها به مواد اولیه به آسانی صورت گیرد. و در نهایت آخرین عوامل مؤثر بر جذابیت سرمایه گذاری در بنگاه های اقتصادی دانش پایه، عامل قانون و مقررات حمایتی است که شامل معافیت سربازی، تسهیل صادرات محصولات دانش بنیان، تسهیلات بانکی مناسب، سیاست حمایتی از سرمایه گذاری، تسهیلات جهت شرکت در نمایشگاه های ملی و بین المللی، حمایت های مالیاتی، امنیت فناوری و ایده، حمایت ویژه از ورود به بورس، سیاست حمایتی دانشگاه ها یا برند دانشگاهی، معافیت های گمرکی، حمایت های بیمه ای، قوانین حمایتی در راستای تضمین بازده سرمایه گذاری، قوانین بیمه ای جهت پذیرش ریسک مالی پروژه و مشوق های مالی است. این عامل با تحقیق کاظمی و همکاران (۱۳۹۲) که حمایت های دولتی را در جذب سرمایه گذاری مؤثر دانسته اند همخوانی دارد. پیشنهاداتی که می توان برای این عامل ذکر کرد این است که ایجاد یک بورس مجزا برای شرکت های دانش بنیان، تا بتواند بدون رقابت با شرکت های بزرگ در بورس فعالیت کنند. همچنین امتیازدهی در حوزه معافیت مالیاتی، معافیت گمرکی و معافیت بیمه ای می تواند هزینه های این شرکت ها را کاهش داده و سرمایه گذار را برای کسب سود بیشتر جذب کند.

در انجام این تحقیق محدودیت هایی همچون غیر فعال بودن بیشتر بنگاه های اقتصادی دانش پایه، عدم مصاحبه یا همکاری شرکت های بزرگ به خاطر مشغله زیاد در مرحله کیفی، نبود پیشینه قوی در حوزه جذابیت های سرمایه گذاری و پراکندگی نمونه ها، در مرحله کمی است. همچنین برای تحقیقات آتی پیشنهاداتی همچون بررسی تأثیر هر یک از عوامل استخراجی بر جذابیت سرمایه گذاری در بنگاه های اقتصادی دانش پایه، ارائه الگوی جامع برای توسعه بنگاه های اقتصادی دانش پایه با بررسی کشورهای موفق و بومی سازی آن، بررسی مشکلات ارتباط صنعت، دولت با شرکت های دانش بنیان و ارائه راهکارها و بررسی مشکلات مالیاتی بنگاه های اقتصادی دانش پایه و ارائه راهکارها داده می شود.

فهرست منابع

- Aghajani, HassanAli; Hosseini, Abolhasan; Sarvari Eshliki, Zahra. (2014). Identifying and prioritizing factors affecting the commercialization of products of knowledge-based companies using FAHP technique (experimental evidence: knowledge-based companies located in the growth centers of northern regions of Iran), *Journal of Operations Research in its Applications*, 12(3), 85-100. [In Persian]
- Anvari Rostami, Ali Asghar; Lari Semnani, Behrouz. (2021). Assessing the Relationships of Bank Deposits and Governmental Industrial Development Bonds Investments with the Attractiveness of Investing (Liquidity and Capitalization) in Tehran Stock Exchange (TSE). *Management Research in Iran*, 11(20), 1-29. [In Persian]
- Abor, J., & Bokpin, G. A. (2010). Investment opportunities, corporate finance, and dividend payout policy: Evidence from emerging markets. *Studies in economics and finance*, 27(3), 180-194.
- Branson, William H. (2022). *Theory and policies of macroeconomics*, translator: Abbas Shakri, fifth edition, Tehran: Ney Publishing.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101.
- Chorev, S., & Anderson, A. R. (2006). Success in Israeli high-tech start-ups; Critical factors and process. *Technovation*, 26(2), 162-174.
- Doudangi, Mohammad. (2016). Factors Affecting Domestic and Foreign Investments in Iran. *Economic Growth and Development Research*, 6(23), 147-131. [In Persian]
- Darvish Motavalli, MohammadHossein; Salarieh, Mehdi; Qadiri Javan, Hessameddin. (2012). Identification and ranking of the factors influencing the attraction of investors in the economic and industrial fields of Firuzkoh using the multi-indicator decision-making technique AHP, *Management Quarterly*, 9, 90-75. [In Persian]
- EY. (2016). Back to reality, EY global venture capital trends 2015.
- Fakhari, Hosein; Soleimani, Davood; Daraei, MohammadReza. (2013). The Impact of Economic Sanctions on the Knowledge-Based Companies in Iran. *Journal of Science and Technology Policy*, 5(3), 1-17. [In Persian]
- Farahbakhsh, Saeed; Shariatnejhad; Ali; Saeedi, Abdullah. (2015). Identifying and prioritizing investment attractions in agricultural transformation industries in Lorestan province, International conference on investment opportunities in Lorestan province, Lorestan, Iran. [In Persian]
- Gorman, G. G., & McCarthy, S. (2006). Business development support and knowledge-based businesses. *The Journal of Technology Transfer*, 31(1), 131-143.
- Given, L. M. (Ed.). (2008). *The Sage encyclopedia of qualitative research methods*. Sage publications.
- Hasanpour, Mojtaba; Jurbonyan, Saeed. (2015). Investigating the relationship between partnership bonds and the attractiveness of investing in the Tehran Stock Exchange, the 5th International Conference on Management Economics and Agricultural Sciences, Anzali, Iran. [In Persian]
- Jensen, M. C. (1968). The performance of mutual funds in the period 1945–1964. *The Journal of finance*, 23(2), 389-416.

- Kazemi, Azam; BEIK, Majid; Hadian, Elham; Hakimi Fatemeh. (2014). Investigating and Ranking the Factors Affecting the Foreign Investment Opportunities by TOPSIS .Financial and Economic Policy Quarterly; 1 (4):45-72. [In Persian]
- Khatib, Mahmoud, Mohaghegh Nia, Mohammad Javad, Sadeghi Shabhani, Mehdi, & Sargolzaei, Mostafa. (1402). Explanation of the factors affecting the investment of technological projects in the growth stage with an emphasis on the banking system. Investment Knowledge, 12(46), 271-298. [In Persian]
- Khorshidi, Gholamhasan; Hajipour, Bahman; Azizi, Shahriar. (2016). Determining and prioritizing factors and indicators affecting export development in Iran's free zones, Journal of Marine Sciences and Techniques. [In Persian]
- Malekinejhad, Amir. (2007). An analysis of the role of small and medium industries in economic development, Development Strategy Magazine, (8). 141-170. [In Persian]
- Memaranjhad, Abbas. (۲۰۰۵). Knowledge-based economy: requirements, indicators, situation of Iran, challenges and solutions, Modern Economy and Trade Quarterly, (1), 83-108. [In Persian]
- Moradi, Mahmoud; Tari, Mahdie; Ebrahimpour, Mostafa. (2015). Investigating the factors affecting the growth and success of knowledge-based companies, Technology Growth Quarterly, 12(45), 44-36. [In Persian]
- Mohammadzadeh, Yusef; Yahivi Dizaj, Jafar. (2017). The effect of economic freedom on the attraction of foreign direct investment in selected countries with the approach of generalized moments, Quantitative Economics Quarterly, 14(3), 73-103. [In Persian]
- Mahdavi, Hamid; Sheikh Zainoddin, Mahmoud; Khodabandeh, Leila. (2011). Analyzing the effectiveness of science and technology parks using the results of the evaluation process of knowledge-based companies located in science and technology parks, Roshd Tehkhologi Quarterly, 7(27), 53-60. [In Persian]
- Morrissey, O., & Udomkerdmongkol, M. (2012). Governance, private investment and foreign direct investment in developing countries. World development, 40(3), 437-445.
- Naimi, Nahid, & Zeratgari, Ramin. (1401). Investigating the determinants of risky investment in Tehran Stock Exchange. Public Management Research, 15(57), 201-233. [In Persian]
- Nisari Tabrizi, Sepideh, Rahmani, Hamed, & Musa Khani, Morteza. (1402). Designing an interpretative structural model of factors affecting venture capital in the entrepreneurial ecosystem of Science and Technology Park of Islamic Azad University. promoting science. [In Persian]
- Oprea, A. (2010). The importance of investment feasibility analysis. Journal of Property Investment & Finance, 28(1), 58-61.
- Paavo, R., & Hurmelinna-Laukkanen, P. (2013). Incremental and radical innovation in coopeition The role of absorptive capacity and appropriability. Journal of Product Innovation Management, 30(1), 154-169.
- Palizdar, Kazem; Madani, Shima; Asgarinia, Mohsen. (2018). Assessing behavioral and environmental factors affecting the attraction of venture capital for investing in Knowledge-based companies (Case study: Iranian Biotechnology Industry. Economic development policy. 6(1), 93-124. [In Persian]
- Qarabaghian, Morteza. (2014). Economics of growth and development, first volume, second edition, Tehran: Ney Publishing.

- Rahbar, Farhad; Mozaffari Khamene, Farshid; Mohammadi, Shapour. (2008). Investment Difficulties and its Effect on Economic Growth in Iran. *Journal of Economic Research (Tahghighat- E- Eghtesadi)*, 42(4). [In Persian]
- Shao, Y., & Sun, L. (2021). Entrepreneurs' social capital and venture capital financing. *Journal of Business Research*, 136, 499-512.
- Sanjay, K. & Mark, A. (1999). The association between investment opportunity set proxies and realized growth. *Journal of business Finance and Accounting*. 26(3), 505-519.
- Shao, Y., & Sun, L. (2021). Entrepreneurs' social capital and venture capital financing. *Journal of business research*, 136, 499-512.
- Taqavi, Mehdi. (2012). *Principles of Economics*, first edition, Tehran: Payam Noor University Press. [In Persian]

